

יוסף פילץ |

"קח למשה אותי. הייתי מודען ראשי במשרד החינוך, עד שפוטרוני מעבודתי בעקבות בליין תקשורת שהתארום הלא קיימני נגדי, וזאת לאחר שכתבתי פנים אחר פנים, שהתיאוריה האקדמית הזו איננה מודעת והבתרתי אותה כשקרית" – כך סיפר בשעתו לה'המועד' הר"ר גבי אביטל, מי שהיה בעבר המדען הראשי של משרד החינוך, אשר פוטר מתפקידו על ידי שר החינוך דאז, גדעון סער, בעקבות לחצי השמאל, מאחר והעז לפקפק באמינותה של תאוריית ההתחממות הגלובלית.

בראיון עמו, הוסיף וסיפר הר"ר אביטל בכאבו: "עיתון 'הארץ' כתב מאמר מערכת לכבודי שכותרתי היתה: 'יש לפטר את ד"ר אביטל לא בשל כישוריו, אלא בשל דעותיו'. העבדים הנרצעים למדע, או למה שהם חושבים כמדע, לא מסוגלים להכיל מחשבות שונות או דעות שונות, אבל מה שמורא אצלם, זה שהם מאמינים באמת ובתמים כי התיאוריה המדעית הזו היא נחלתם של 95% מכלל מדעני האקלים, וזה ברור לפי תפיסתם שאין על כך כל ויכוח.

"כך בדיוק בטוחים הדמוקרטים בארה"ב והליברלים באירופה. השכל והידע והחכמה נמצאים בשמאל, לכן הם אומרים בבטחון מלא, אגחנו, הדמוקרטים הליברלים, בטוחים שכדור הארץ מתחמם, שהאדם הרע אשם בכך והסכנות שכבר ארבעים שנה מדברים עליהן – הן נוראות..."

עונשו של מי שהעז לצאת נגד המסד האקדמי

הר"ר גבי אביטל, יהודי דתי ומעוטר כיפה, שנולד במרוקו ועלה ארצה עם הוריו בילדותו, לא התחרט מעולם על תפיסתו או על אמירותיו, אבל באותו ערב ראש השנה תש"ע, עת התראיין לעיתון 'מעריב' לרגל התמנתו לתפקידו החדש כמדען הראשי במשרד החינוך, ספק אם צפה את עדידת האדמה האקדמית שמתחולל, בפקבות מספר משפטים שהוא עתיד לומר בראיון.

"הבעיה הכי גדולה היא, מוצא החיים ומוצא היקום. מי שמאמין כי העולם נברא בידי אלוהים, אין לו שאלה. מי שאינו מאמין – לא יכול להציג פתרון מדעי מניח את הדעת. הוא לא יכול להסביר את המעבר בין דומם לחי. מי שמאמין באלוהים לא יכול לקבל, שהמבנה הכה מופלא של התא, האורגניזם, התפתח באקראי לאורך מיליוני שנים. זה יסוד הוויכוח ביני ובין מדען שלא מאמין", כך לדברי ד"ר אביטל בראיון עמו. המסקנה שלו ברמזות היהודיות: "אלוהים ברא את האדם. אין מצב להחליט ויהודי".

באותו ראיון הוא גם ערער, כאמור, על תאוריית שנייה האקלים. בתשובה לשאלה האם לשינוי האקלים

ציון ה'חיים סופר' ז"ע. הוא ניצח...

אין קשר עם הכחדת יערות הגשם, פליטת גזים, פעילות המזגנים? ענה הר"ר אביטל: "שטויות. אין שום הוכחה להתאמה בין ריכוז הפחמן הדו-חמצני ועליית הטמפרטורה".

הוא הוסיף ופירט: "היורקים מפספסים את המטרה. צריך לשמור על איכות החיים והסביבה על פני כדור הארץ, אבל מוכרחים גם להתחשב בצורכי האדם. אתה לא יכול לאכול בלי לזהם. אתה לא יכול להשתמש באנרגיה לא מזהמת בתחנות הכוח. הנוק בסך הכל נסבל. אנחנו לא משפיעים כמעט על שינויי האקלים..."

אלא שהתהודה של הדברים חוללה סערה בקנה מידה עולמי. ההגלת האוניברסיטה העברית הודיעה במחאה, על הפסקת לימודים במוסד למשך חמש דקות. באותן דקות הוקרא לסטודנטים מכתבו של נשיא האוניברסיטה, פרופ' מנחם כ"ן ששון, הכותב: "כמוסד מדעי, אנו רואים חובה להגיב על דברים חמורים אלה, המזלזלים בכל השיטה המדעית".

מכתבי זעם שהגיעו מאנשי אקדמיה קבעו, כי סכנתו של הר"ר אביטל "גדולה משל אחמדינז'אד" וכי הוא מהווה סכנה לדמוקרטיה. פרופ' אחר, נשיא האקדמיה

הלאומית למדעים, כתב: "דברים אלה, אם הינם נאמרים מפי אדם – הרי שהוא תמהוני. אם נאמרו מפי מדען – הרי שהוא הדל מלהיות מדען".

שלושה שבועות לאחר מכן, כתוצאה מלחץ עצום שהופעל על משרד החינוך מכל ראשי המערכת האקדמית, הודיע מנכ"ל משרד החינוך לד"ר גבי אביטל, על סיום תפקידו כמדען הראשי של משרד החינוך.

מדוע אין ולא תהיה אקדמיה חרדית?

מקרה הפטריון המהדהד של הר"ר גבי אביטל, הינו טיפה מן הים ממקרי התנגשויות נוספים בין מדענים לזרם המרכזי של האקדמיה. לא נאריך במסגרת זו עם דוגמאות שיש מהן למכביר, אבל רק כדי לטבר את האוזן נזכיר את הר"ר ריימונד דמדריאן, רופא אמריקאי ממוצא ארמני, המחזיק בפטנט על הדמיה באמצעות תהודה מגנטית, המוכרת לנו כיום כמכשיר האם-אר-איי אותו המציא, אשר סורב לקבלת פרס נובל, עקב היותו מאמין בקיומו של בורא לעולם.

גם הבילוג ד"ר ריצ'ארד שטרנברג, מנכ"ל המודיאן הלאומי האמריקאי להיסטוריה של הטבע, אישר לפרסום מאמר מדעי, בו העז הכותב להזכיר את גישת 'התנכון התבוני', קרי: בריאת העולם על ידי הבורא. בעקבות פרסום המאמר, פוטר שטרנברג מתפקידו היוקרתי וחזר נהרסו.

סיפורים אלה מלמדים על האופי הנוקשה של עולם האקדמיה, שאינו סובל שום התערבות, בטח לא שינויים או התאמות, מה שבעצם שולל מכל וכל את קיומה של מערכת אקדמית חרדית, או אפילו משהו בדומה לה. אין ולא יהיה דבר כזה, ומי שעדיין משתעשע בתאוריה כזו, פשוט אינו מכיר את המערכת הזו.

בפרק הנזכר נעסוק במנגנון הבינלאומי של עולם האקדמיה, ובכך לעומק מדוע לא שייך שיקום איזשהו זרם חרדי נגזר ובעל מעוף, ויירם סוף סוף מוסד אקדמי על טהרת הקודש. ליתר דיוק, נסביר מדוע כל הניסיונות שנעשו עד היום בתחום, לאו דווקא בישראל או בעולם היהודי, עלו עד כה בתוהו.

יש להבין, כי חוסר היכולת ליצור אקדמיה דתית אמיתית, היא בעיה כלל עולמית. הניסיונות להקמת אקדמיה בעלת דתיות, נעשו כמעט בכל מדינה אפטרית, החל מכלאה שניעשו בארצות הברית, וכלה אפילו במדינות ערב. בכל המקומות הללו, מייצגים בוגרי האוניברסיטאות את הורמים היותר חילוניים בחברה המקומית. אפילו באיראן השמרנית והדתית, הרי שהסטודנטים באוניברסיטאות המקומיות הם המתנגדים הבולטים ביותר נגד השלטון הדתי, ובכל פעם שמתחוללות מהומות נגד השלטון הרי שהקמפוסים האקדמיים מוציאים מתוכם את הצעירים המשולהבים שמתעמתים עם השלטונות.

האקדמיה מעוז החילוניות

הארכיון היהודי

העיר פרשבורג. בפרשבורג נתקלה מלחמת התנופה של ההשכלה בחומה הבעורה והחזקה כברול – באישיות הסלעית של ה'חתם סופר' ז"ע

עצם התלות של המוסד בממסד האקדמי וברשויות השונות, שוללת ממנו את האפשרות לפעול על פי תפיסת עולמו ומאלצת אותו ליישר קו באופן מוחלט עם הנורמות והדרישות המקובלות בעולם האקדמי.

מעבר לכל האמור, בכל מדינה מתוקנת ישנו גוף רשמי האחראי לפקח על המערכת האקדמאית, ולוודא כי המוסדות האקדמיים פועלים על פי הנהלים המקובלים. בארץ, הנושא נתון לשליטתה של המועצה להשכלה גבוהה. גוף זה הינו עצמאי לחלוטין, ואיננו נתון בשום צורה שהיא להשפעה של המערכת הפוליטית.

להכרה חוקית זו ישנה משמעות משפטית ברורה. מוסד שאינו מוכר על ידי הממסד כמוסד אקדמי, אשר ינסה להעניק תארים באופן עצמאי, חושף את עצמו באופן מיידי לתביעות משפטיות. בהקשר הזה, אחד המקרים המפורסמים בעולם הוא 'אוניברסיטת טראמפ' שהוקמה בשעתו על ידי נשיא ארה"ב כיום, דונלד טראמפ, שהתבררה כבלתי מוסמכת ונטרה בעקבות תביעה משפטית ענקית נגדו.

מעטפת חילונית למהדרין

אחת הבעיות המרכזיות העומדות בפני הגורמים המעוניינים בהקמת אקדמיה דתית, היא הדרישה הבלתי מתפשרת של הממסד האקדמי בעולם כולו, כי צוות המרצים ימונה אך ורק על פי שיקולים מקצועיים הקשורים לאיכות הלמידה, ולא יבוצע כל סינון ודחיית מועמדים על רקע אחר.

אחת ההחלטות הראשוניות של המועצה להשכלה גבוהה בשנות החמישים, היתה ההחלטה ההיסטורית של 'סעיף שבע' ברשימת הדרישות הבסיסיות, הנדרשות מכל מוסד המעוניין לקבל הכרה כמוסד אקדמי. על פי החלטה זו, נאסר על מוסדות אקדמיים באשר הם לנהוג באפליה כלשהיא במינוי צוות המרצים בין גבר לאשה, על פי אמונה או על פי גזע. משכך, הרעיון של הקמת מוסד שבו צוות המרצים הינו דתי או חרדי, הפך לבלתי מעשי. יש לציין, כי זהות המרצים הינו הדבר החשוב והקריטי ביותר בבסיון לייצר 'אקדמיה חרדית', ומכיון שהוא בלתי אפשרי, הרי שהרעיון כולו ירד לטמיון.

להלן לשון החלטת המל"ג (החלטה מספר 111109): "יש למנוע מצב בו סטודנטים או מרצים יסבלו מדחיה, הדרה או השתקה בשל מאפייניהם או השקפותיהם האישיות, ובכלל זה עמדותיהם הפוליטיות. מינום של מרצים וקידומם צריכים להתבסס על מצוינות (במחקר ובהוראה), ולא על שיקולים זרים... כמו כן, המנויים והקידומים צריכים להיעשות על פי כללים אקדמיים ברורים ובתהליך מסודר שניתן לבחור".

הכרה רשמית מאת הממסד האקדמי, שיקירו בו כמוסד אקדמי, שבסמכותו להעניק תארים ברי תוקף. משכך, חייב אותו מוסד לפעול על פי הסטנדרטים המקובלים במערכת ההשכלה הגבוהה. כל חריגה קלה מכללים אלה, תגרום לאותו מוסד נידוי מהיר ואיבוד מעמדו.

העיר פרשבורג

ניתן באופן כללי לשרטט מספר סיבות עיקריות הגורמות לכך, שהקמת אקדמיה דתית או חרדית באמת, ולא כמשחק מילים מגוחך וחסר תוכן, היא משימה בלתי אפשרית.

הסיבה שבגינה כל הנסיונות להקמת אקדמיה דתית אמיתית נכשלו ועתידים להיכשל גם בעתיד, נעוצה בכללי היסוד הפשוטים ביותר של האקדמיה. האקדמיה, כמו כל מפעל אנושי, בנויה ומושתתת על מערכת בסיסית של כללי יסוד בסיסיים. המערכת הענקית הזו נבנתה בצורה מאד קפדנית שאיננה מאפשרת לכל אחד לעשות הישר בעיניו. כל מוסד שהוא, אפילו מוסד זניח באחת ממדינות העולם השלישי, איננו יכול להתקבל בקהיליה האקדמאית כמוסד מן המניין, מבלי שימלא בקפדנות אחר אותם כללים. הוא יכול אמנם לעשות מה שלבו חפץ, אך בכך הוא יהפוך למוסד חסר משמעות, שתארוי אינם שווים את הנייר עליהם הם כתובים. כללי יסוד אלה של האקדמיה, נחלקים לשני סוגים, שהם לעיתים חופפים זה לזה – הכללים הכתובים, והכללים הבלתי כתובים, אשר שניהם כאחד מחייבים כל מוסד אקדמי שהוא, בצורה מאד חזקה וקפדנית.

בראש ובראשונה, בבסיס זכות הקיום של כל מוסד אקדמי באשר הוא, עומד הצורך החיוני של המוסד לקבל

מדוע אין בנמצא יזם חרדי נמרץ ובעל מעוף, שיקים סוף סוף מוסד אקדמאי על טהרת הקודש • מהי הסיבה, שכל הנסיונות שנעשו עד היום בתחום, לא רק בישראל או בעולם היהודי, נדונו מראש לכשלון • איך האקדמיה מצליחה להפיל חלל כל מי שנמסה להשיב אחרת מקווי היסוד המאוד ברורים שלה • מבט אל מאחורי הפרגוד של עולם הערכים ה'נאור', שאוי ואבוי לו למי שמעז לפקפק בהנחות הבסיס שלו • וגם על השעון המיוחד שעל בנין הקהילה היהודית בפראג - טעימה היסטורית מתובנותיו של מייסד ישיבת חכמי לובלין, הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, האקטואלית גם לימינו • פרק שלישי בסדרה

חזית בנין ישיבת חכמי לובלין. הסברו המאלף של הגה"ק רבי מאיר שמירא זצוק"ל: ההבדל בין פרעשבורג למראג...

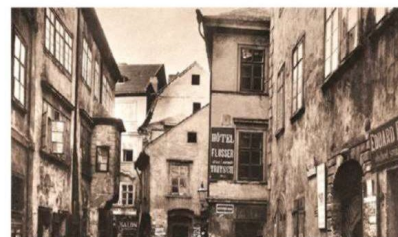
הארכיון היהודי

בית המדרש בישיבת חכמי לובלין בימים עברו

גם המל"ג עצמו מוטור כל העת להגן על המעמד הבין לאומי של האקדמיה הישראלית מפני מוסדות האקדמיה בעולם. המל"ג לעולם לא יוכל לאשר הקמת מוסדות שאינם פועלים לפי הקוד האקדמי הבינלאומי, שכן מוסדות כאלה ישילו כולם עמוק על מעמדה הבין לאומי של האקדמיה הישראלית בכללה.

אחד העקרונות המוקדשים ביותר באקדמיה בכלל, הוא עקרון 'החופש האקדמי'. על פי עקרון זה, כל מרצה מקבל חופש להביע את דעותיו באשר הן וגם דעות מאד מזרות ולא מקובלות (כמו דעות קומוניסטיות-מרקסיסטיות), ללא כל מגבלה או כפייה חיצונית, אפילו לא של גורמי אקדמיה, וקל וחומר שלא על ידי אנשי דת, המהווים סדין ארום בעיני הממסד המרעי. הנסיון להכתיב למרצה מה לומר ומה לא לומר, הינו עבירה על אחד החוקים המוקדשים באקדמיה והינו מהווה אף עבירה על החוק.

יש להדגיש, כי 'חופש' מקודש זה, הינו חופש הפועל רק לצד אחד, לכיוון הצד החילוני והשמאלי של המפה. יוצרי הכללים האקדמיים עמלו קשות, לקבע את החופש האקדמי המעושה תחת רשימה של מגבלות, שהפכו אותו לחופש חד

העיר מראג

וכן כותב הפרופ' אמנון רובינשטיין, יו"ר המל"ג לשעבר, בספרו 'סדקים באקדמיה' (עמוד 114): "מכח כללי המל"ג הנזכרים לעיל, מוסד מוכר אינו רשאי להגביל את אוכלוסיית תלמידיו ואנשי הסגל שלו, לבני דת או לאום מסוימים".

דרישה עקרונית זו הביאה למצב, שבו צוות המרצים בכל מוסדות האקדמיה הרתית והחדרית הינו צוות חילוני לכל דבר. מצב מכיש זה משתקף היטב בעדויותיהם של בוגרי האקדמיה החדרית. להלן ציטוטים אקדמיים, מדברים שנשמעו מפי אחרים מהם במהלך הקהלים:

"כף המרצים היו חילוניים ואפילו היה חלק מהם שקצת צעצעי. היתה שם סוג של תחושה של עליונות עלינו, ואני דווקא התדרדרתי..."

"המרצים הם בפירוש או דתיים לאומיים או חילוניים בכלל, והם יכולים לדבר דיבורים ולהגיע לכל מיני נושאים..."

"אני מרגישה ככף פגם שאנחנו נכנסים לשיעורים, שיש לנו התנגשות עם המרצים בנושאים של כפירה, וחלקם זה כפירה וחלקם זה בנושא יהודניות, דהיינו גם בנושאים של דת אנחנו יכולים פתאום לשמוע משמשים שהמרצים פולטים, אם זה בטעות ואם זה בכוונה, משהו שקשור בניגוד ליהדות או בולגול כלפי היהדות..."

"...היה מאד קשה, ולכן ניתנה אפשרות להקים קמפוס נפרד. כמה הוא נפרד? לא מבחינה אקדמית. מבחינה אקדמית, תוכניות הלימודים, המרצים, הסגל הזה לחלוטין. אין לנו מחלקת שיכון מרצים משלנו. הכל בא מהקהילה האקדמית אונז'..."

לאור זאת, ניתן להגיע בקלות למסקנה, כי אפילו תקנה זו לבדה, מבלי צורך בסינים נוספים, יש בכוחה למנוע באופן גורף ומוחלט ולתסות את הגולל באופן נצחי על רעיון הקמת 'האקדמיה הרתית' או החדרית, במובנה האמיתי. שכן, כיצד ניתן להגדיר מוסד מסוים כמוסד חרדי או אפילו דתי, כאשר מרבית המרצים שבו הינם חילוניים גמורים? אפילו אם ננסה להוריד ולהגמיש את הקריטריונים להגדרת מוסד כדתי או חרדי לרמה המינימלית ביותר, עד לקצה גבול הסיבולת ממש, עדיין מוסד שכזה לא יעבור כמוסד חרדי.

ערך חופש הביטוי – כל עוד הוא נוטה לצד המתאים

חשוב להבין, כי המוסדות האקדמיים בעולם כולו תלויים זה בזה בקשר הדוק. המעמד האקדמי של מוסד מסוים, תלוי במערכת היחסים שלו עם מוסדות מקבילים ברחבי העולם ובמידת הערכתם כלפיו. רוב המוסדות האקדמיים בעולם מכירים זה בתארים של זה, אנשי אקדמיה מבצעים עבודות זה עם זה, מרצים מוזמנים לסמינרים ולועדות בנושאים שונים ברחבי העולם ומרצים יוצאים לישנת שבתון, להתארח כמרצים אורחים באוניברסיטאות כחול. מסיבה זו, אנו שומעים בשנים האחרונות על החשש העצום של מוסדות האקדמיה מפני הקריאות לחרם אקדמי על ישראל, שכן חרם כזה יכול למוטט את מעמדם המקצועי.

צדדי. כך למשל, יכול מרצה ישראלי לקרוא מעל כל במה לחרם על ישראל ללא כל חשש, אולם עמיתו שיעזו להמוך בטרנספר לערבים, יודח ממשרתו. או למשל בנושאי דת, מרצה יכול לפעור את פיו נגד כל הקדוש והייקר, או לחמוך בעלילות הדם של ימי הבינים, אך מרצה אחר שיעזו לכפור ביסודות הכפריים של המדע החילוני, יודח לאלתר מכל תפקידו.

כדי לשבר את האוון מפני הבחתי ייאמן, נביא את דבריהם של משפטנים רבים, העוסקים בהגדרות החופש האקדמי ובמגבלותיו. בדברי החוקרים מודגש שוב ושוב, כי זכויות החופש האקדמי אינן חלות על מי שמאמין בששת ימי בראשית ובבריאת העולם ומסרב לקבל את דברי ההבל המשונים של אומות העולם בנושאים אלה.

לפינו כמה מחקרים שנעשו על ידי שני משפטנים ישראליים ידועי שם, המגדירים את עקרונותיו החוקתיים של החופש האקדמי, הלא הם פרופ' אמנון רובינשטיין, יו"ר המל"ג לשעבר ומשפטן בכיר, ושל חיים הררי.

וכן כותב חיים הררי (באמרו על חופש אקדמי וחופש הביטוי עמ' 65): "קיימות גם מגבלות לגיטימיות לחופש אקדמי הנוגרות מבעת דעות מסוימות. במקרים אלה חופש הביטוי חייב להישמר, אך לא החופש האקדמי."

פרופסור לאסטרונומיה באוניברסיטה אינו יכול להמשיך וללמד בחוג לפיזיקה, אם לדעתו היקום נברא לפני 5771 שנה. יש להניח שעל סמך דעה זו בלבד, אותו אדם לא ימונה למשרת פרופסור, ולא תהיה בכך כל פגיעה בחופש האקדמי. אפילו אם אותו פיזיקאי זכה במשרה פרופסוראלית קבועה, וביום בהיר אחד החליט להאמין בספר בראשית ככתבו וכלשונו, יש להניח שהפקולטה לפיזיקה בה הוא מכהן, תמצא דרך למנוע ממנו להיות זאת לסטודנטים. בדומה לכך, פרופסור לביולוגיה שיתחבש לעקרונות ה... וידגול בספר בראשית. יתקל בהגבלות רציניות לחופש האקדמי שלו..."

בכנס שנערך ע"י עמותת 'בשער', במסגרת דיוני 'הפורום להשכלה גבוהה', החמן אמנון רובינשטיין להרצות את דבריו בענין החופש האקדמי. בהרצאתו מסר רובינשטיין את הדברים הבאים, בשינויי עריכה מתבקשים:

"יש צד אחד של חופש אקדמי שמגן עלינו מפני התערבות פוליטית חיצונית ופנימית, אבל יש צד אחד שמכפיף את איש האקדמיה לקהילה האקדמית שצריכה לפעול לפי הסטנדרט-טיים האקדמיים המקובלים. כששואלים אותי, ומה אם מרצה רוצה ללמד את בריאת העולם ולהגיד שתאוריה אחרת היא קשקוש, אני אומר שאדם כזה, הקהילה האקדמית יכולה לפסול אותו, לפי הסטנדרטים האקדמיים המקובלים..."

חופש זה מעוגן בחוק של המל"ג וכן באמנות של האו"ם ושל האיחוד האירופי. עקרונות אלה אינם מהווים את מהת וחסרת משמעות, אלא להיפך. הממסד האקדמי מתייחס בנוקשות רבה ביותר לכל חריגה בנושאים אלה. גם המל"ג הישראלי, כמו כל עמיתיו בעולם כולו, רגיש מאד לעקרונות אלה. המקום שבו יודעים היטב את המשמעות של פסילה בינלאומית של המוסדות האקדמיים בשל הפרה של החופש האקדמי הוא המל"ג, גוף שכבר התמודד מספר פעמים עם חרמות אקדמיים בין לאומיים, בשל תלונות של השמאל על הפרת החופש האקדמי ופיתח רגישות רבה לנושאים אלו.

הפחד המחלחל מפני המערכת האקדמית

ישנם לא מעט אנשי מדע, אשר ניסו ומנסים כל העת להתמודד נגד הכפירות העמוקה של הממסד המדעי, אולם הממסד האקדמי מטפל שוב ושוב ביד קשה בחופעות אלה, באשיות אפלות שלא היו מביישות שלטון דיקטטורי קשה ואכזרי.

ההיסטוריה של המדע מלאה על גדותיה בספורים על מדענים בעלי שם עולמי שהחזיקו בעמדות מפתח בכירות, אשר העו בשלב מסוים להביע ערעור על האפיקורסות ה'מוקדש' של הממסד המדעי, ונענשו קשות. סופם של אנשי אקדמיה אלה היה רע ומר, הם נורקו ממשורתיהם ושמום והשמץ לא רחם. פרשיות אלה הטילו את חיתתן על אנשי האקדמיה, הנאלצים ליישר קו באופן מוחלט עם הממסד האפיקורסי, כל זאת למרות העיקרון המוקדש של החופש האקדמי, המעניק חופש התבטאות לאנשי אקדמיה ומקדש את הזכות להביע דעות ואפילו משונות, אך כפי שכבר נכתב, החופש האקדמי הינו מושג חד צדדי, הפועל לצד אחד בלבד. גם לאחר שמוסד מסוים הצליח לקבל הכרה ממסדית בסמכויותיו, עדיין מוטל עליו לטפס ללא הרף בסולם היוקרה האקדמית. לא לכל המוסדות האקדמיים ישנו מעמד שווה, הן מבחינה חוקית והן מבחינת התרמית הציבורית בתוך מערכת האקדמיה ומחוצה לה. כדי להצליח במשימה זו, חייב

יש לציין, כי תוכנית הלימודים האקדמית, הנקבעת על ידי המל"ג והממסד האקדמי בארץ ובעולם, בנויה בצורה כזו שאפילו כאשר מדובר בחומר לימודים שבבסיסו איננו מצריך לימודי אפיקורסות בעיתיים, הרי שיש לאנשי האקדמיה תחביב מיוחד 'לדחוף' את הביטויים ורעיונות העוועים האפיקורסיים לכל מקום אפשרי, תחת אמתלאות שונות ומשונות, ולהכניסו כחלק ממערכת הלימודים הנדרשת. כך למשל, בלימודי מחשבים מסוימים, דאגו להכניס את נושא 'הבינה המלאכותית', שבו הכניסו במזיד תכנים אפיקורסיים

גם גדוליה וצדיקיה הקדמונים לא פחות להתגאות בפרשבורג של עכשיו.

הגדולים ההם בני אלמות, בעקבות חידושי התורה הנאמרים בשמם. שפתותיהם דובבות לא רק בקבר, כי אם גם בחיי חורו הזה. עוד היום שונים בפרשבורג מה ששאל מהר"ם ברבי ז"ל ומה שהשיב ה"חתם סופר" ז"ל. ואם אהנו בפולין יודעים לספר הרבה מחריפות המהר"ם אגרא ז"ל, יודעת הרבה יותר היהדות הפרשבורגית לספר מצדקתו, כי מטרתה היא לסדר אופי חייה ע"פ דוגמת גאוניה.

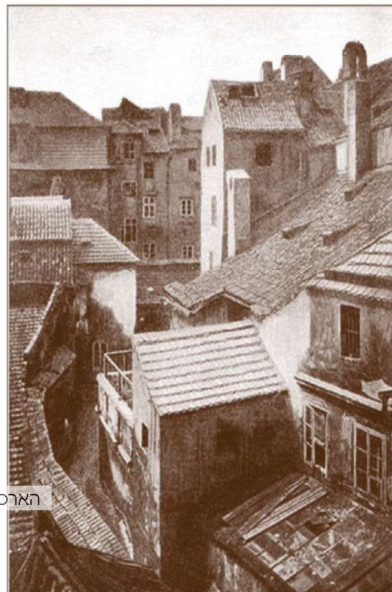
על כל צעד ושעל אתה מוצא את הדופק החי של היהדות. פה אתה מוצא את חדר השיעור של ה"חתם סופר", שלומדים בו מאות בחורים תלמוד ופוסקים, שם תמצא מנינים קבועים עוד מזמן מהר"ם ברבי ומהר"ם אגרא ז"ל. קשר אמיץ פה בין החיים ובין אלה שהלכו לעולמם. במשך העת, הרבה השתפר והשתלם על יסוד הישן. הרבה מוסדות ציבוריים נוסדו, ביניהם האכסניא המפורסמת ובית מלון התלמידי הישיבה. ומסורת החתם סופר – עוד היום הזה הינה גורם עיקרי וגדול בחיים.

בשעה השנית אחה"צ אתה נכנס בקרון המהיר, הנושאך פראגה, ובשעה החשיעית בלילה הנך שם. כמובן, אתה רוצה לראות את פראג היהודית, ונותנים לך תשובה כי למחרת בשעה השמינית יכול אתה לראותה. למחרת באותה שעה בדיוק בא אחד אליך ומנהל אותך ישר לבית החיים הישן.

הוא מראה לך מצבות מהר"ל מפרג, כלי יקר, ר' דוד גאנו ז"ל. ואחר כך הוא מנהלך לבית החיים השני והוא מראה לך את מצבת ה"נודע ביהודה" ז"ל. משם הוא מביאך למקום שזמנו תראה את אבני בית הכנסת הישן נושן – ה'אלטני שוהל'. וכשהינך שואל: איפה היא פראג החיה – היהודית? אז התשובה, כי חיים פה חיים רתיים רק מאה ושישים נפשות. וכשאתה תמה ותאב לדעת את המספר הכללי של היהודים פה, שומע הינך שהוא מגיע לשלושים וחמישה אלף.

כמובן, הבעל-לילה שלך רואה חפך כי אינך שבע רצון מזה, והוא נחפו להודיע לך, כי שכח להראותך חרשה נחוצה. הוא חפץ לטשטש את הרושם הרע והוא מראה לך פלאים היסטוריים: הגנה הקהילה היהודית ועל בינה שעון עם אותיות עבריות.

כן, זו הצרה בפראג היהודית: השעון הולך קדימה... ומפנין לראויה את המחוגים והספרות שלו בעברית, אך החיים מראים פנים שונים לגמרי...
ה"חתם סופר" ניצח!

העיר פראג. תנועת ההשכלה מצאה לפניו מנהיגים מונונים, שהיו בטוחים ששום התנגדות לא תועיל לעצור בעד הרעה

היהדות הפולנית, *היותה רחוקה משרה המלחמה, הביטה אל המתאבקים במורח אירופה וזיכתה ל"מי ניצח".

ומי ניצח? יאמר, התוצאות והמאורעות ישפטו. בעבר במסעות מפולין ללונדון, במסגרת תעמולת יח"ל, נודמן לי לבקר בפרשבורג ובפראג ולסקור את מצב החיים היהודיים בשתי הערים העתיקות ועתירות היחס. אם פרשבורג מתגאה היום בגדוליה וצדיקיה הגוים בבית החיים שלה, הגה יכולים

המוסד להוכיח שוב ושוב כי הינו מקפיד באופן אדוק ביותר על כללי היסוד המקובלים של האקדמיה.

ישנם מוסדות אקדמיים שמעמדם בטולם האקדמי הוא כה נמוך, עד שהמעסיקים והגופים השונים אינם מעניקים להם כל ערך. שום מוסד איננו רוצה למצוא את עצמו במעמד עלוב זה, לפיכך עליו להוכיח את עצמו בעיני הממסד האקדמי כמוסד רציני, הפועל על פי כללי האקדמיה המקובלים.

צנזור של חומר הלימודים והתאמתו לציבור דתי, הינו אחד האיסורים החמורים ביותר מבחינת טולם הערכים האקדמאי. התפיסה הכפרנית של אמות העולם, היא כמעט הבסיס היסודי ביותר של המדע המודרני, וכל נסיון לערער על אפיקורסות מובנית זו, נתקל בתגובה קשה, על גבול האלימה. יש לציין, כי תוכנית הלימודים האקדמית, הנקבעת על ידי המל"ג והממסד האקדמי בארץ ובעולם, בנויה בצורה כזו שאפילו כאשר מדובר בחומר לימודים שבבסיסו איננו מצריך לימודי אפיקורסות בעיתיים, הרי שיש לאנשי האקדמיה תחביב מיוחד 'לדחוף' את הביטויים ורעיונות העוועים האפיקורסיים לכל מקום אפשרי, תחת אמתלאות שונות ומשונות, ולהכניסו כחלק ממערכת הלימודים הנדרשת. כך למשל, בלימודי מחשבים מסוימים, דאגו להכניס את נושא 'הבינה המלאכותית', שבו הכניסו במזיד תכנים אפיקורסיים.

בין פראג לפרשבורג

סתפק לעת עתה בהצצה זו אל מאחורי הפרגוד של עולם הערכים האקדמי, שכאמור, הינו כלי נידון לערעור או לשינוי. יידע כל מי ששוקל ללכת לשם, בהיותו כמובן ובהוראות רב, את אשר לפניו, לאיזה ביצה טובענית נכנס הוא.

במבט היסטורי, התמורות החינוכיות של דורנו היתום, מזכירות במידה רבה את מופתת ה'השכלה' והשמות שהיא חוללה במרים בתי ישראל. ראו אם נן בהתייחסות לכל להביא בדברים שכתב בשעתו הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, רשן ישיבת חכמי לובלין, אודות ההיבול התהומי שנפרס בפניו במהלך ביקורו בשתי ערים: פראג ופרשבורג.

את רשמי ביקורו העלה על הכתב והם התפרסמו במאמר מיוחד פרי עטו, שראה אור בעתון הצרפתי-יהודי 'לה טריבון זשור', ואשר נגדל חשיבותו התפרסם גם ב'יתונות אחרים של אותה תקופה. המאמר הובא ב'פני ה'השכלה', ובשל האקטואליות שלו גם לימינו אנו, נעתיק כאן חלקים ממנו. לפני מאה שנה בערך נלחמו ביהדות שני זרמים שונים, האחד מתוך ופשוני והשני חזק ושונא ויתורים. שניהם הרגישו, כי רק טובת העם והדת לנגד עיניהם. לזה שעמד מן הצד והיטי בלוחמים, קשה היה להבחין ולהגדיר את הצדדים הלוחמים. הסרה לו הבהירות הפשוטה שיידיע לאיזה מן הצדדים להצטרף. אך לנו היום, מפאת הריחוק בזמן, נקל להסיק את המסקנה. ספר תולדות התפתחותם כבר נחתם ופירוטיהם אחרים מאפשרים לנו לסכם את הסך הכל...

פרשבורג ופראג היו אז שתי ערים מרכזיות ובהן התרכזו טובי הכוחות של שני הצדדים הנלחמים על גישתם ושיטתם, מתי הדרך הנכונה לראוה לתקנת עיני היהדות. בפרשבורג נתקלה מלחמת התנופה של ההשכלה בחומה בצורה והחזקה כבולו – באישיות הסלעית של ה"חתם סופר" ז"ע. בסיומתו "חדש אסור מן התורה" כילה עד אספ כל נסיון לתקן את התרבות הישראלית. גם בנו וממלא מקומו, ה"כתב סופר" ז"ע, לא שינה אף קוצו של יוד מתורתו הקדושה של אביו: "יקוב הדין את ההר"!

לא כן בפראג. תנועת ההשכלה מצאה פה לפניו מנהיגים מונונים, שהיו בטוחים ששום התנגדות לא תועיל לעצור בעד הרעה. סיסמתם היתה: שמאל דוחה וימין מקרבת. הם אמרו בנפשם, שאין לך אמצעי טוב מליטול את כלי-הזין מידה של זו; הם דימו, כי בפשרנות יעשו את הרפורמים פחות מזידים ומשחיתים... על הכל מצאו תירוץ: הוראת שעה שאני.

וכן התלקחה המלחמה בין בעלי "חדש אסור מן התורה" ובעלי "הוראת שעה שאני", וכל צד היו לו סנגוריו ומתנגדיו.

להשיג ולחשמו. משום שהגשר עלול ומסוגל להוביל למחוזות אין בהם חפץ, ואין מהם חזון, חלילה...